

OPGRAVINGEN EN ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK SCHAFRAT KOSTERSHUIS PARK 49-51 NUENEN

18 april en 30 mei 2015.

Jef en Maria Kuijten ontmoette ik tijdens een opening van een tentoonstelling. Ze vertelden me dat ze eigenaar waren van het huis waar vroeger de koster van de St. Clemenskerk woonde en waar Vincent van Gogh twee kamers huurde en op zolder sliep. Wat dat betreft dus een heilige plaats om trots op te zijn. We waren uitgenodigd om daar eens onderzoek te doen zoals op andere plaatsen (Pastorietuin en Raauwe velden) om te zien of er nog iets te vinden zou zijn uit de tijd van Vincent van Gogh (1884-1885).

Blijkbaar waren indertijd (rond 1938) twee dubbele huizen gebouwd achter het kostershuis en toen dat klaar was werd het kostershuis afgebroken. Erg jammer natuurlijk als men weet dat in verscheidene Europese steden juist alle moeite is gedaan om de culturele erfenis te bewaken. Slechts een tekening van Anton Wouters uit 1936 en wat foto's zijn bekend van het kostershuis.

Vanuit de gehele wereld komen mensen naar het huis van Jef en Maria en bellen aan. Er is ook geen enkel ander atelier te vinden waar van Gogh zolang heeft gewoond en gewerkt. Vele beroemde schilderingen zijn op die plaats ontstaan, waarvan het bekendst natuurlijk "de Aardappeleters" is.

Natuurlijk maakte van Gogh ook zijn werken op topografische plaatsen die nog herkenbaar zijn. De familie de Groot-de Rooij woonde in de Aardappelhut aan de Gerwense weg 4, waar veel voorstudies gemaakt zijn. Echter: in het atelier bij de koster was hij zeer productief, ontving hij er zijn modellen en vrienden die schildersles bij hem namen. In Eindhoven maakte hij zijn laatste versie van de Aardappeleters.

Op 18 April 2015 zijn we dan met ons archeo-clubje bij Maria en Jef Kuijten op bezoek geweest. Jef had zelf al ooit een put gevonden onder zijn oprit en ook een geëmailleerde blauwe moor. Dit soort moren komen ook voor op tekeningen van Vincent maar die bestonden aan de Gerwense weg ook.

We mochten met de metaaldetectoren door de tuin en ook graven bij detectorsignalen (tot 25cm diep) als we er geen grote bende van zouden maken en alles weer netjes achterlieten.

Dirk Vlasblom van de Archeologische Dienst Eindhoven en Archeologische Vereniging Kempen en Peel-land werkt onder supervisie van de stadsarcheoloog Nico Arts en nu in zijn vrije tijd. Rob Schlooz die elke keer bij onze onderzoeken weer met mooie vondsten voor de dag komt was ook hoogst gemotiveerd.

Natuurlijk mistten we Jack van Hoek, Marjolein van den Berg en Kees van Grevenbroek, die vorige onderzoeken ook van de partij waren maar nu door omstandigheden niet beschikbaar konden wezen. Frans Kirchner zou zoveel mogelijk proberen te fotograferen en de vondsten vast te leggen (zie reportage). We hadden ook toestemming om bij de buurman, Jan Verhagen, op nr. 51 te zoeken. Tijdens ons zoeken kwamen ook de nieuwe huurders van het pand met Jan Verhagen mee. Het is een verkoopkantoor van een Chinese firma in tuinmeubilair, gevestigd in Hong Kong maar met een dependance in Nuenen. Ze hadden overwogen om kantoorruimte te huren bij Airport Eindhoven. Echter om op korte afstand een locatie te vinden met de verbondenheid van Vincent van Gogh heeft hen doen besluiten om daar naar Nuenen het kantoor te vestigen. De tuin had ook het potentieel om het programma van tuinmeubilair te exposeren terwijl Jan in het huis zijn kantoor zou hebben. Ook daar mochten we zoeken, omdat de tuin toch helemaal opnieuw ingericht moest worden.

Op 30 mei mochten we weer terugkomen bij Jef en Maria die ons de eerste keer al verschrikkelijk gastvrij verwenden met broodjes, hapjes en drankjes. Deze keer waren Marjolein en Kees er ook bij gelukkig.

Marjolein moet van ver komen maar haar enthousiasme kent geen grenzen. Ook hadden we deze keer Bas Verbeek met zijn collega. Bas beschikt over een hightech mobiel wagentje om diepte radarmetingen te kunnen verrichten. Via GPS worden de signalen opgestraald en op scherm weer zichtbaar gemaakt. Bas heeft het bedrijf Geo Professionals Nederland, maar had voor ons een uitzondering gemaakt omdat de plaats en onderwerp hem boeide.

De zinkput hadden we na enige moeite gevonden en vrijgemaakt waarbij een mangat zichtbaar werd. Vooral Kees van Grevenbroek heeft het grote werk verricht om de put leeg te scheppen en leuke vondsten naar boven te brengen, naast natuurlijk de scherven van kruiken, glas en metalen voorwerpen. Het mooiste artefact was iets wat lijkt op de kleine metalen potjes die men op een palet kan klikken. Natuurlijk zwaar verroest en moeilijk te onderzoeken.

Marjolein vond een oud zilveren oorsieraad en Rob had in de naastliggende tuin een asje gevonden van een olielamp (zie overeenkomsten foto op schilderij). Dirk heeft vooral met een grondboor en prikijzer de fundamenten gelokaliseerd. Daar was het natuurlijk om begonnen.

Bas reed met het hightech karretje het gehele terrein op om signalen vast te leggen.

We hadden veel media aandacht van schrijvende pers en TV documentaire.

Ondanks het slechte weer, maar goede verzorging van Maria en Jef, was het weer een gedenkwaardige dag.

De vondsten worden bij de archeologische dienst van de gemeente Eindhoven gewassen en gedetermineerd en beschreven door Dirk Vlasblom en enkele vrijwilligers.

Na de 130 jaar dat van Gogh zijn atelier bewoonde hadden we toch de sensatie mogelijk iets van hem te hebben mogen beleven.

Peter Nagelkerke, juni 2015.

*Met grote dank aan Jef en Maria Kuijten;
Het AVKP (Archeologische Vereniging Kempen en Peelland en ons gehele team;
Alsmede Jan Verhagen en Bas Verbeek.*

*Fotoalbum/documentatie Frans Kirchner;
Documentaire Cris Dekkers (Lokale omroep Nuenen TV);
Publikaties in de media Harrie van der Wielen en Miriam van den Nieuwenhof van het E.D., Daan Vries van Omroep Brabant TV en Alice van der Plas Radio Nieuwsdienst Redacteur en verslaggever.*

